

**Kevät aurinko
avaa oven toivoon tai
masentaa mielen...
Ihminen, kiireen vanki.
Toivo rauhasta nousee!**
(Anu Mikkola)

TUNTOSARVI 25.vuosikerta, ISSN 0358-2280

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki.
Puhelin (09) 5495 350. Tekstipuhelin (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Päätoimittaja: Katri Pyykkö **Toimittaja:** Raili Karisaari

Toimitusneuvosto: Unto Honkanen (pj), Raili Karisaari (siht), Vieno Hyttinen,
Merja Rouhiainen, Ritva Väisänen, Ulla Kungas, Katri Pyykkö.

Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä,
videona, ruotsinkielisenä käännöksenä ja sähköpostina.

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry Kesä-Heinäkuu 6-7/1999

Viesti Yleisradioon

Kuurojen kulttuuripäivät

Muistelu on hyödyllistä ja hauskaa

Sisällys

Pääkirjoitus	3
Viesti vietiin Yleisradioon	4
Kulttuuriterveiset Espoosta!	7
Yhdenvertaisuus ja palvelut	9
Muistelu on aivojumbppaa ja elämän merkitysten etsimistä ...	10
Muistelma saunasta	11
Mummolan vasikka	12
Matkalla mummolaan	13
Taitava äitini	15
Punkit vaanivat heinikossa	16
Yhdenvertaisuus ja palvelut	16
Ruotsissa tapaamassa kuurosokeita	17
Viisi kysymystä	18
Mielipidepalstalla!	
Asunto, johon en voisi muuttaa.	19
Lukijan kirjeet	
Taulu hetkestä: tunteet, käsi ja kynä	20
Retki Pilvipeiliin	21
Kirkkaan aamuauringon tervehdys	22
Kaksi kärpistä yhdellä iskulla ..	22

Kansikuva: Viestinviejät Yleisradion rakennuksen Ison Pajan edessä. (Kuva: R. Karisaari)
Takakansi: Anu Mikkolan runo.

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 18.8.1999. Aineiston oltava toimituksessa 6.8.

Uutta lehdessä!

Tuntosarvessa on mielipidepalsta. Päätimme lehden toimituksessa, että jos lehteen tulee mielipiteitä, jotka sisältävät monia kuurosokeita ja kuulonäkövammaisia koskettavan kysymyksen, etsimme seuraavassa numerossa vastauksia aiheeseen. Teemme siis aiheesta pienen jutun, jossa kerrotaan, mitä mieltä asiantuntijat ovat. Joskus tuki kysymys voi olla niin vaikea, että kukaan asiantuntijakaan ei osaa vastata. Yritämme toimituksessa löytää vastauksia parhaamme mukaan.

Jos mielipidepalstalla haluaa esittää kysymyksen, niin siinä pitäisi kertoa myös, miksi se on tärkeää asia, miksi siitä on kiinnostunut ja mitä mieltä itse on. Jos kysymyksiä tulee paljon, valitsemme niistä sen, joka tuntuu koskettavan isointa osaa lehden lukijoista. Yhdessä lehdessä voi olla niitä vain yksi. Tässä lehdessä on Pekka Juusolan kysymys.

Katri Pyykkö
tiedottaja ☐

Toukokuun Tuntosarvi-lehdessä julkaisimme kaksi Anu Mikkolan kirjoittamaa runoa, joista toinen, Onnen ja surun kuplat, oli lehdessä osin virheellisesti. Se on oikein kirjoitettuna runokirjassa Hiljaisuuden lauluja. ☐

Hyvät ystävät !

Olen lopettamassa työtäni Suomen Kuurosokeat ry:n palveluksessa ja siirtymässä uusiin tehtäviin Psoriasisliiton toiminnanjohtajaksi. Jäljellä on vain vanhojen papereiden poisheitäminen ja ihmisten hyvästeleminen.

Päällimmäisenä tunteena on haikeus. Vuodet Suomen Kuurosokeat ry:ssä ovat kuluneet nopeasti. Muistan vieläkin sen jännityksen, jolla aloitin työni yhdistyksessä. Pohdin kovasti kuinka minut otettaisiin vastaan ja kuinka tulisin toimeen erilailla kommunikoivien ihmisten kanssa. Minut kuitenkin otettiin avosylin ja lämmöllä vastaan. Viittomisyhtymäni herättivät myönteistä hilpeyttä ja sain paljon kannustusta jatkaa harjoittelua.

Viimeisten vuosien aikana yhdistys on kehittynyt nopeasti. Yhdistyksen säännöt on uusittu ja hallintoa on kehitetty. Tampereen toimintakeskuksen laajennus on tehty ja parhaillaan korjataan vanhoja tiloja. Samoin Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskuksen tiloja on uusittu. Henkilökunnan määrä on kas-

vanut vakituisilla ja määräaikaisilla projektityöntekijöillä. Eräs tärkeimmistä asioista on yhdistyksen oman ATK-toiminnan alkaminen ja laajentuminen nykyiselle.

Monia tavoitteita on saavutettu, mutta monia on myös jäänyt toteutumatta. Taloudellisen tilanteen heikkeneminen on näkynyt niin sosiaali- kuin terveyspalvelujen saatavuuden heikentymisenä. Lakisääteiset palvelut on toki kuntien tasolla hoidettu, mutta harkinnanvaraiset etuudet ovat vähentyneet. Yhdistyksen tärkein tehtävä on edelleenkin turvata kuurosokeiden ja vaikeasti kuulonäkövammaisten tarvitsemien apuvälineiden ja muiden palvelujen saatavuus.

Työssäni olen saanut tutustua moniin mielenkiintoisiin ja innostaviin ihmisiin. Haluan sydämellisesti kiittää Teitä kaikkia yhteistyöstä ja ystävyydestä. Nyt olen vielä kesälomalla.

Elisa Mikkola
toiminnanjohtaja ☐

Viesti vietiin Yleisradioon

Katri Pyykkö

Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenistö hyväksyi viime syyskokouksessa julkilausuman, joka koski televisio- ja radio-ohjelmia. Julkilausuman takana olevista ongelmista ja ratkaisumahdollisuuksista kävi Yleisradion johdolle kertomassa Tampereen kerhon edustaja **Marita Autio** Pirkkalasta ja hallituksen edustajat **Ulla Kungas** Tampereelta sekä **Seija Troyano** Varkaudesta. Mukana oli myös järjestön tiedottaja **Katri Pyykkö** ja valokuvaamassa toimittaja Raili **Karisaari**. Maritan oppaana oli hänen miehensä **Eero**

Autio, joka on myös järjestömme omaisjäsen. Ullan tulkkina oli **Tarja Tossavainen**.

Lähetystömme otettiin hyvin vastaan. Paikalla oli Yleisradion johtoa: Yleisradion toimitusjohtaja **Arne Wessberg**, teksti-TV:n päällikkö **Jorma Lampinen**, Radion Suomen ohjelmapäällikkö **Heikki Vuohelainen**, Ylen Ykkösen suunnittelupäällikkö **Hannu Anttila** sekä Viittomakielisten uutisten toimitussihteeri **Marjo Rein**.

Suomen kuurosokeiden viestiä olivat vastaanottamassa vasemmalta lukien Arne Wessberg, Jorma Lampinen, Heikki Vuohelainen ja Hannu Anttila. (Kuva: R. Karisaari)

Viestimme

Marita Autio kertoi tekstityksen merkityksestä kuulonäkövammaisille. Tekstin koon muuttamisesta, taustapalkkien tärkeydestä ja siitä, että tekstitykset eivät saisi hyppiä.

Ulla toi esiin sen, että viittomakielisten ohjelmien määrää pitäisi lisätä. Niissä pitäisi kiinnittää huomiota taustaväreihin ja viittojan vaatetukseen niin, että heikkonäköisetkin erottavat viittomat.

Seija Troyano puhui äänimaailmasta, selkeän puheen ja huulion merkityksestä sekä taustahälyn aiheuttamista ongelmista.

He kertoivat, että kannatamme muiden aistivammaisjärjestöjen toimia, jotka tähtäävät televisio- ja radio-ohjelmien käyttökelpoisuuden parantamiseen. Toivoimme myös, että Yleisradio voisi arvovallallaan vaikuttaa TV-laitteiden valmistamiseen niin, että kuulonäkövammaisten tarpeet otetaan huomioon. Muitakin asioita tuli keskustelun aikana esille.

Vastauksia

Arne Wessberg kertoi, että tarkkoja vastauksia ei pystytä antamaan, mutta erilaisia mahdollisuuksia on. Tässä vaiheessa on tärkeä tietää

Marjo Rein on Viittomakielisten uutisten toimitussihteeri. (Kuva: R. Karisaari)

tarpeista, jotta niitä pystytään ottamaan suunnittelussa huomioon.

Radion puolella kehitetään ohjelmia, joissa on pelkästään puhetta ja ohjelmia, joissa on pelkästään musiikkia. Ylen edustajat uskovat, että tästä on jo hyötyä myös kuulonäkövammaisille. Digitaalisen radion myötä ohjelmatyyppien erottaminen on entistä tavallisempaa. Kyse on kuitenkin siitä, mitä on varaa toteuttaa ja siitä, kuinka nopeasti digitaalliradioita on saatavilla. Myös tietokoneen avulla voi digitaalista radiota kuunnella äänikortin avulla.

Myös television puolella ohjelmatyypit tulevat puhtaammiksi, kun digitaalitelevisio tulee. Tulossa on uutis- ja ajankohtaiskanava, jossa

on lähinnä puheohjelmia. Toinen kanava on opetuksen, tieteen ja kulttuurin kanava. Nämä eivät sinänsä ongelmia ratkaise, mutta toki kaikkien pitäisi ymmärtää niissä esitettyjä ohjelmia, sanoi Wessberg.

Jorma Lampinen kertoi yhteistyöstä muiden aistivammajärjestöjen kanssa. Näkövammaisten keskusliiton kanssa neuvotellaan siitä, että teksti-TV:n tarjonta olisi saatavilla myös NKL:n tietoverkossa. Silloin sitä olisi helppo lukea pistenäytöllä tai puhesyntetisaattorilla. Budjettisuunnitelmissa teksti-TV esittää, että tekstitettyjen suomenkielisten ohjelmien määrää lisätään tunnilla viikossa molemmilla kanavilla. Jos näin tapahtuu viiden vuoden aikana, alkaa Yleisradio olla samalla tasolla tekstitysten määrässä kuin muut Pohjoismaat.

Marjo Rein kertoi, että viittomakielisiä ohjelmia on lisätty. Viittomakielisten uutisten lisäksi on tulkattu vaalikeskusteluja. Tulkkaaminen on vaikeaa, kun ihmiset puhuvat päällekkäin ja kamera ei ehdi seuramaan kuka puhuu.

Keskustelussa kävi ilmi, että jos digitaalitelevisiossa käytetään viittomaruutua, se vie yhden kanavan verran tilaa. Kukaan ei vielä osannut vastata siihen, onko digitaalitelevision aikana mahdollista lähettää

yhdestä ohjelmasta kaksi ääntä, jolloin toisessa on puhe ja toisessa taustahäly. Silloin taustahälyn voisi poistaa omassa vastaanottimessaan.

Ajoitus oli hyvä

Viestin viemisen ajankohta oli hyvä. Liikenneministeriö on myöntämässä lupia digitaalitelevisiotoimintaan ja itse toiminta pääsee alkamaan. Päätökset tehdään 23. kesäkuuta ministeriössä. Tällä hetkellä suunnitellaan myös yhteispohjoismaisia digitaali-TV:n standardeja Nordicityryhmässä. Wessberg sanoikin, että heille oli tärkeä saada meidän viestimme juuri nyt. Suunnitteluvaiheessa se on helpompi ottaa huomioon. Jälkikäteen asioita on vaikeampi muuttaa.

Ajoituksemme oli sopiva myös siksi, että juuri tällä hetkellä suunnitellaan Yleisradion ensi vuoden budjettia. Toivottavasti viestimme vaikuttaa, kun ensi vuoden ohjelmia ja tekstitysten määrää suunnitellaan. Tilaisuus oli luonteeltaan keskusteleva ja vaikutti ainakin siltä, että viestiämme kuunneltiin.

Keskustelun jälkeen vierailimme teksti-TV:n puolella. Teksti-TV:ssä tehdään myös Yleisradion ajankohdattaiset internet uutis- ja urheilusivuja. □

Kulttuuritervehdys Espoosta!

Anita Palo

Espoo tunnetaan teknologian, luovuuden ja viiden omalmeisen keskuksen kaupunkina. Mutta Espoo on myös kulttuurikaupunki. Tuhannet kädet puhuivat, kun Eläköön Espoo! -viittomakielinen kulttuuriviikko pidettiin **31.5-5.6.1999** Espoon kulttuurikeskuksessa Tapiolassa. Se on maamme suurin viittomakielinen kulttuuritapahtuma. Tapahtuma on järjestetty vuodesta 1956 lähtien joka toinen vuosi eri paikkakunnilla.

Espoon Viittomakieliset ry oli tapahtuman isäntä. Yhteistyökumppaneita olivat Espoon kaupunki ja Kuurojen Liitto ry. Kulttuuriviikon suojelija oli Espoon kaupunginjohtaja Marketta Kokkonen. Tapahtuman maskotti oli Onni-Lokki. Kuurot osallistuivat 3.-5.6. Kuurojen Liitto ry:n 21. valtakunnallisten kulttuuripäiville ja siellä eri kilpailuihin.

Olen mukana kuurosokeiden Teatteri Törmäyksen lisäksi myös kuurojen teatteriryhmä "Elävät Kädet" ry:ssä. Kulttuuriviikolla olin Elävät Kädet ry:n edustajana. Esiinnyin joka päivä ulkoilmaesityk-

sessä Tapiolan kävelykadulla tai amfiteatterissa ulkona päivällä. Mukana oli kolme muuta Elävät Kädet ry:n kuuroa jäsentä. Esitimme pantomiimia, runon lausuntaa, pieniä näytelmiä. Pidimme myös tietoisukaja. Kerroimme kuurojen kulttuurista esimerkiksi, kuinka kuurot kiittävät esityksistä. Kuulevat taputtavat, mutta kuurot kiittävät näkyvästi. He heiluttavat käsiään puoliylhäällä kämmenet avoimina. Kerroimme myös, miten kuuroa ihmistä voi koskettaa, jos hänelle on asiaa. Kerroimme mikä on sallittua ja mikä ei. Olkapäille, käsivarsiin tai istuessa reiteen voi koskettaa, mutta selkään, takamukseen tai päähän ei sovi koskettaa. Jaoimme esitteitä ja leikimme lasten kanssa viittomakielellä. Meillä oli erilaisia kuvia. Niistä sai valita yhden kuvan ja mieltä, kuinka se sana viitotaan. Sitten me opetimme, kuinka se tehdään oikein ja kerroimme missä viittomakieltä voi opiskella.

Lähes jokaisena iltana oli teatteri-ilta. Esiintyjät olivat kuuroja ja yksi kuuleva. He olivat Suomesta, Venäjältä, Ruotsista, Tanskasta ja

Turkista. "Poika ja Ilves" -elokuva esitettiin niin, että elokuvan vieressä oli toinen kuva, josta näki viittomakielisen tulkkauksen.

Onni-Lokki seikkaili joka paikassa. Pikkulokkien kulttuuriohjelmalla oli myös Tapiolan päiväkodissa. Siellä on kuulovammaisia lapsia. Kulttuuriviikon aikana siellä oli hoidossa myös osallistujien lapsia.

Viittomakielisiä työpajoja oli mm. voimavarojen kehittämisen paja, akrobatia ja circus jumpin paja, viittomakielisen ilmaisun paja, visuaalisten taiteitten paja sekä tanssin ja musiikin paja. Eläköön liikunta! -pajassa sai osallistua tenavajumpaan, telinevoimisteluun, pesäpalloiluun, jalkapalloiluun tai lähteä kävelemään kuntopolulle.

Viittomakielinen nukketheateri "Taakka putoaa" esityksessä nuket viittoivat, kun kuurot pistivät kätensä niiden hihoihin. Pidettiin myös viittomakielinen hartaushetki.

Lasten ja peruskoululaisten kulttuurikilpailun lajeja oli tanhut, kuoroesitys, pariesitys, vapaamuotoiset esitykset, tanssi, sketsit, runoesitys ja näytelmät. Yhdistyksen kulttuurikilpailujen lajeja olivat tanhut, kuoroesitys ja näytelmät sekä pantomiimi, sketsit, vapaamuotoiset esitykset, kerronta, pariesitys, runoesitys,

huumori, puhe annetusta aiheesta ja tietokilpailu.

Osallistuin Elävät Kädet ry:n sketseihin. Esityksen nimi oli "Grillikioski". Vapaamuotoisissa esityksissä. Olin pääroolissa molemmissa. Ne onnistuivat hyvin. Satapäinen yleisö nautti ja nauvoi. Meitä keuhuttiin paljon. Kilpailujen jälkeen oli jännittävä palkintojen jako. Sketsisarjassa "Grillikioski" tuli toiseksi. Myös "Janoinen kuurosokea" tuli toiseksi sarjassaan. Sain kolme hopeamitalia ja kaksi kunniakirjaa. Olin yllätynyt ja onnellinen! Kolmannen hopeamitalin sain siksi, että Janoisen kuurosokean ohjaajan mielestä olin hyvä improvisoimaan. Kiitos kuuluu Teatteri Törmäykselle ja "Elävät Kädet" ry:lle. Olen saanut oppia ja kehittyä paremmaksi esiintyjäksi.

Ilmapäivällä oli kulttuuripäivien päätösjuhla ja illalla Espoon Viittomakieliset ry:n 25. vuotisjuhla Tapiola Garden-hotellissa. Hienosta kulttuuritapahtumasta esitettiin osia TV1:n Kuuma kesä -ohjelmassa ja Viittomakielisissä uutisissa sekä Kuurojen videotiedotteessa. Myös Länsiväylä-lehti, Helsingin Sanomat sekä Radio Nova kertoivat tapahtumasta. Seuraavat Kuurojen kulttuuripäivät pidetään Lappeenrannassa vuonna 2001. □

Yhdenvertaisuus ja palvelut

Anne Kiiski, projektipäällikkö

Yhteiskunta tarjoaa jäsenilleen erilaisia palveluita ja tukitoimia. Niistä vastaavat monet eri viranomaiset. Kuulonäkövammaisten on muita ihmisiä vaikeampi saada tietoa. Viranomaisten on otettava se huomioon, kun he tarjoavat palveluita.

Suomessa ihmiset ovat tasa-arvoisia eli **yhdenvertaisia lain edessä**. Se toteutuu, jos kansalaiset tuntevat oikeutensa ja osaavat käyttää niitä. Hallintomenettelylaki määrää viranomaisia neuvomaan ja palvelemaan asiakkaita, vaikka asiakas ei tietäisikään palveluista tai oikeuksistaan. Tämä **palveluperiaate** parantaa ihmisten tasa-arvoisuutta. Viranomaisten on siksi otettava huomioon esimerkiksi asiakkaan äidinkieli.

Yhdenvertaisuusperiaate on kirjattu myös **vammaispalvelulakiin**. Tarkoitus on parantaa vammaisen henkilön mahdollisuuksia elää ja toimia tasa-arvoisesti sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuudesta johtuvia esteitä ja haittoja. Kuntien on järjestettävä tietty osa palveluista, joista vammaispalvelulaissa määrätään. Ne on järjestettävä sen tarpeen mukaan, joka kunnassa on. Vammaisten on saatava näitä pal-

veluja. Kunnan viranomaisilla on kuitenkin oikeus päättää, mitä palveluita, missä muodossa ja miten nämä palvelut järjestetään. Yhdenvertaisuus on otettava aina huomioon. Se tarkoittaa sitä, että peruspalveluiden on oltava yleisesti hyväksyttävällä tasolla koko maassa. Palveluita on haettava. Hakemus on perusteltava. Siihen on liitettävä tarvittavat asiakirjat. Viranomaisen on helpompi hyväksyä hyvin tehty hakemus. Viranomaisen on perusteltava lainmukainen päätöksensä, niin, että asiakas ymmärtää sen. Kielteisestä tai väärästä päätöksestä voi valittaa.

Myös tiedottaminen on tärkeää. Jos viranomaiset ymmärtävät kuulonäkövammaisen aiheuttamat haitat, he ymmärtävät myös ryhmän erityistarpeet. Kuntaan voidaan perustaa vammaisneuvosto, jossa vammaisilla ja järjestöillä on oma edustus.

Työsuhteeni Suomen Kuurosokeat ry:n palveluksessa päättyy. Työskentely on ollut ihmissläheistä, mielenkiintoista ja opettavaista. Kiitokset teille kaikille ja toivotan teille lämpöistä kesää. □

Muistelu on aivojumppaa ja elämän merkitysten etsimistä

Katri Pyykkö

Kaikilla meillä on muistoja niin hyviä kuin surullisiakin. Kesällä, kun tuoksut tulvivat, on aikaa muistella menneitä ja löytää muistoista uusia merkityksiä. **Anitta Raitanen** Vanhustyön Keskusliitosta kertoo, että muisteleminen antaa merkitystä elämälle. Kun muistelet ja kerrot omasta elämästä, kokoat oman elämän palapeliä. Muistelemalla voit muodostaa kuvan siitä, mitä elämäsi on ollut. Kun elämän vaihetta elää, sen merkitystä ei näe. Muistelemalla löytää uusia merkityksiä ja löytää oman elämän tärkeyden ja arvon.

Kun muistelee toisen kanssa yhdessä, saa heti palautetta. Toinen voi muistella vuorollaan. Silloin jaetaan elämää toisen kanssa. Toisen muistot laajentavat käsitystä aikakaudesta, jota yhdessä muistellaan. Myös elämän opit voi jakaa muistelemalla yhdessä. Muistojen kirjoittaminen toimii samalla lailla. Muut voivat lukea niitä ja vastavuoroisesti kirjoittaa omia muistojaan samoista aiheista tai samasta ajankohdasta. Muistoista löytyy omat yksityiset piirteet mutta myös yleiset, jotka

ovat yhteisiä muiden kanssa, kertoo Anitta.

Muistelu on myös aivojumppaa. Ajattelevat aivot ovat aktiiviset ja toimivat. Kun aloittaa muistelemisen, pian muistaakin asioita, jotka luuli jo täysin unohtaneensa. Ne pulpahtavat mieleen. Vain muistetuilta muistoilla on merkitystä.

Muistoja voi kertoa uusille sukupolville. Elävän perinteen siirtäminen on tärkeää. Omat lapset ja lasten lapset haluavat kuulla, mitä asioita omassa suvussa on tapahtunut tai miten ennen asiat. Ei ole mitenkään välttämätöntä kertoa asioita vain oman suvun jälkeläisille.

Tässä lehdessä seuraa nyt neljä muisteloja. Voit käyttää niitä tukena, kun aloitat muistelemisen. Kaksi tarinoista liittyy maaseutuun: saunaan ja lypsämiseen. Kolmas tarina liittyy kaupunkiin ja neljäs matkustamiseen. Toivotamme hyviä muisteluhetkiä. Muistelkaa yhdessä muiden kanssa. Ja muisteleminen ei ole iästä kiinni! Muistele, mikä on ensimmäinen muistosi. □

Muistelma saunasta

Anja Lehtola

Ennen, kun olin nuori, sauna pestiin joka vuosi ennen juhannusta. Hain vinttikaivosta korvolla vettä saunan pataan. Minulla oli kaverina Taimi, veljen vaimo. Meillä oli päällä vain lyhyet hameet ja puserot. Olimme paljain jaloin ja kävelimme nurmikkoa pitkin. Oli mukava kesätunnelma. Kannoimme korvoa yhdessä korennolla. Sitten kannoimme saavin täyteen kylmää vettä.

Hain yksin saunapuita liiteristä. Padan alle meni metrin mittaiset puut ja saunaan lyhyemmät halot. Kannoin ne sylissä yksin. Aloin lämmitellä saunaa päivällä. Sytytin itse tulen. Ehkä noin puolen tunnin kuluttua aloin lyödä usein löylyä kiukaalle. Padassa vesi kuumeni samaan aikaan kiehuvaksi. Sauna muuttui höyryiseksi ja seinät märiksi. Lika irtosi paremmin märkänä kuin kuivana.

Joku oli tehnyt minulle kaksi havu-luutaa valmiiksi ja aloin pestä saunaa. Sekoitin kuumaa vettä ja mätysaippuaa. Pesin luudalla katon ja seinät. Sitten vaihdoin toisen luudan ja kylmää vettä ja huuhtelin saunan. Lauteet ja lattian pesin har-

jalla. Lattialle oli tippunut havuja, siivosin nekin pois. Työssä tuli hiki. Saunaan tuli hyvä tuoksu. Äiti ja veli huolehtivat lämmityksen loppuun ja pellin kiinni. Ehkä he eivät luottaneet minuun vaan pelkäsivät, että saunaan voi jäädä häkää.

Sitten menin hakemaan metsästä saunavastoja. En aina erottanut koi-vuja muista lehtipuista ja mukaan tuli kaikenlaista. Näitä saunavastoja hain joka lauantai, en ainoastaan siivouspäivänä. Kerran sattui että ampiaiset hyökkäsivät minun päälle. Onneksi eivät pistäneet kasvoihin vaan ainoastaan hiuksiin.

Isäni kuoli jo varhain, joten veljeni meni ensimmäisenä toisten miesten kanssa saunaan. Veljen lapset olivat myös heillä mukana. Minä menin viimeisenä yksin saunaan. Joskus tuli äiti kaveriksi, joskus Taimi. Saunassa oli mukavat lauteet. Portaita ei ollut ja lauteet olivat leveät. Siellä mahtui vaikka makamaan ja oli helppoa lyödä vastalla jalkoja. Nautin paljon saunomisesta.

Saunan jälkeen ei ollut koskaan tapana keittää iltakahvia vaan iltapalaksi oli karjalanpiirakoita, perunakukkoa tai lanttukukkoa. Juomana oli maitokokkeliä tai kirnupiimää. Äiti kyllä leipoi pullaakin mutta sitä ei tarjottu koskaan lauantaina vaan vasta sunnuntaina.

Miehet vaan olivat hienoja herroja ja menivät heti puhtaaseen saunaan. Minä vaatimaton saunapiika menin vasta viimeisenä. Tosiasiasa kyllä nautin siellä saunassa omasta rauhasta ja hyvästä tuoksusta ja katselin puhtaita kirkkaita seiniä, kun makasin lauteilla.

On ollut mukava lukea saunajuttuja sähköpostissa. Tuli mieleen, että minäkin tein nuorena saunavastojä, mutta en saanut niistä kovin kauniita. Äiti ei opettanut minulle kunolla miten niitä tehdään. Raimo kertoi, miten vasta sidotaan. Nyt tiedän, miten saadaan kaunis pyöreä vasta. Kiitos Raimolle. Olen syntymäkuuro ja lapsena minulle ei kerrottu kovin paljon asioita.

Nuorena esitin monta kertaa erästä saunarunoa. Minulla on ollut se paperilla, mutta nyt se on hävinnyt. Muistin sen aikaisemmin ulkoa.

Huomenna menen taas yksin saunaan. Saunailoa meille kaikille. □

Mummolan vasikka

Hilkka Nieminen

Hilkka piti tapanaan mennä Mummolaan heti, kun äiti luvan antoi -

ja joskus luvattakin. Mummola oli niin lähellä kotia, ihan maantien toisella puolella. Siellä oli kauniin puutarhan lisäksi paljon muutakin mielenkiintoista katsottavaa. Yksi niistä oli navetta. Navetassa ammui joskus kaksikin lehmää. Oli mukavaa katsoa, kun mummo lypsi niitä.

Nyt navetassa ei ollut kuin yksi lehmä, mutta sillä oli kauniin ruskea vasikka. Nyt oli kesä, joten ne oli viety rantaniitylle. Äiti oli antanut Hilkalle luvan mennä Mummolaan. Oli sanonut, että Hilkka voisi siellä vähän autella mummoa iltalypsyillä. Ajaisi lepänoksilla paarmoja pois lehmän ja mummon ympäriltä lypsytyn aikana. Hilkka oli saanut edellisenä kesänä Viipurin tädiltä kauniin punaisen peltiämpärin. Sen hän nyt otti kerralleen. Hän tuumi, että voisi opetella lypsämäänkin. Kun mummo lypsi lehmää, katsoi Hilkka tarkoin oppia. Lypsäminen näytti ihan helpolta.

Kun mummo sai lehmän lypsettyä, hän sanoi Hilkalle vievänsä maidon kellariin ja tulevansa pian takaisin. Hilkka jäi pellolle yksin. Silloin hän päätti opetella sen lypsämisen. Lehmää hän vähän pelkäsi, koska se oli aina vähän vihainen, jos meni lähellekään. Mutta vasikkaa Hilkka ei pelännyt, sitä voisi lypsää nyt. Hän otti mummon lypsyjakkaran istuimeksi ja meni vasikan luo.

Hilkka nyhti mehevää ruohoa ison kansan ja pisti sen vasikan eteen. Sitten hän silitti vasikan kylkeä ja jutтели sille sekä istuutui jakkaralle sen viereen. Vasikka söi ruohoa ja oli niin rauhallisen näköinen, ettei Hilkka sitä pelännyt. Hilkka pisti ämpärin polvien väliin jakkaralla istuen. Hän etsi vasikan vatsan alta lypsyyn sopivaa kohtaa, jonka sitten mielestään löysikin. Sitten hän varovasti veti siitä kuten oli nähnyt mummonkin lypsävän. Toista kertaa Hilkka ei kerinnyt vetääkään, kun ämpäri lensi vasikan potkun voimasta kauas pelololle. Hilkka itse putosi maahan jakkaralta. Toinen potku osui polveen, johon tuli iso mustelma. Siihen loppui se lypsytyn opettelu Hilkalta.

Mummo oli palannut kellarista ja näki tytön touhut. Nyt häneltä pääsi makea nauru. Hilkka sai sitten kuulla mummolta, että hän oli mennyt ihan väärää vasikkaa lypsämään. Eihän Hilkka tiennyt, mikä ero vasikoilla on, mutta mummo selitti, että tämä onkin härkävasikka, jota ei voi lypsää kuin lehmiä. Kun mummo oli sitten kotona kertonut Hilkan lypsytyn opettelusta, niin pääsi nauru muiltakin aikuisilta. Ei ihme, että vasikkakin suuttui Hilkalle. Meni pitkän aikaa vielä ennenkuin Hilkka lehmän lypsämisen sitten mummon opastuksella opetteli. □

(Tämä juttu on julkaistu Hilkka Niemisen kirjassa "Tyttö kulki kujasilla")

Matkalla mummolaan

Eero Vartio

Kajaanin mummolaan liittyy mielessäni erottamattomasti heleän suvinen helleilma, pörröiset, keltaiset mehiläiset pihan kukissa ja minua itseäni korkeampana kasvava heinä. Menimme sinne aina pidemmäksi aikaa heinänteon aikaan.

Tavallisesti matkustimme ensin linja-autolla Kestilään. Siellä odotettiin tunti, juotiin kuppilassa kahvia ja ostettiin evääksi teemakkaraa. Kaupassa oli kiinnostava laite, jolla myyjä viipaloi makkaran siivuiksi. Hän veivasi toisella kädellä kammesta ja toisella piteli makkaraa ja työnsi sitä terää kohti. Siivut putoilevat terän toiselta puolelta. Mokomaa ihmekonetta en ole Haapavedellä nähnyt!

Matkaa jatkettiin postiautolla. Autossa istuminen oli hikistä, pölyistä ja tukalaa. Tiet olivat mutkikkaita ja kuoppaisia. Bensiinin karmea katku pahensi oloa. Matkustajille jaettiin paperipusseja oksentamista varten. Niitä oli lisää edessä olevan istuimen selkänojaan kiinnitetyssä verkossa. Välillä auto pysähtyi, että täyttyneet pussit voitiin heittää ojaan. Minua paha olo ei kiusannut,

mutta äiti oksensi hartaasti kohta, kun auto on lähtenyt liikkeelle. Siksi kai emme kulkeneet koko matkaa Kajaaniin linja-autossa, vaan vaihdoimme junaan.

Veturi pöläytteli voimallisia savu- ja höyrypilviä ja päästeli pitkiä kiljahduksia. Voimaa se sai noin metrin mittaisista haloista. Valtavia halkopinoja oli kaikilla asemilla. Matkustajavaunun eteisessä komeili seinässä kookas hätäjarru. Se muisuttu auton rattia. Sen yläpuolella oli kookas vesipullo ja pari lasia. Ne näyttivät tomuisilta. En koskaan nähnyt kenenkään ottavan sieltä vettä.

Rautateillä oli kolme luokkaa. Ne erosivat toisistaan hinnassa ja istuimen mukavuudessa. Me matkustimme kolmannessa luokassa kovalla puupenkillä. Väkeä oli usein niin paljon, että käytävät ja eteisetkin olivat täynnä. Matkustamisen tyyli ja tunnelma oli kotoisa: ihmiset juttelivat keskenään. Monesti vaunussa istui haitarinsoittaja. Hänen hattunsa kiersi ansion toivossa kuulijalta toiselle. Tai sitten jollakin oli matkaraadio, jota kuunneltiin yhdessä. Ohjelmanumerona saattoi olla myös humalaisen toikkaroinnin seurailu ja jännitys: joko herra konduktööri ajaa sen seuraavalla asemalla ulos.

Juna piti valtavaa ryskettä ja kolketta. Se heilui ja huojui. Vessassa oli

vaikea pysyä pystyssä. Matka taitui verkalleen. Asemilla viivytettiin iät ja ajat, mutta pysäkeillä ja seisakkeilla vain hetki. Minä katselin ikkunasta ulos. Vaunuun vilkaisin vain silloin, jos tapahtui jotakin poikkeavaa: konduktööri tarkisti liput tai ohi kulki limonadikauppias tai peräti jäätelönmyyjä. Lehtikauppiasilla oli kaulassaan valtava lehtilaukku. Ihmisillä oli eväänä voipaperiin kiidottuja voileipiä. Eväiden syöminen oli matkalla aina odotettu ohjelmanumero.

Kajaanissa haimme matkalaukut matkatavaratoimistosta ja kävelimme torille tai pistäydyimme kaupassa. Mummo paistoi maailman parhaat lihapullat. Siksi hänelle viettiin joka kerta tuliaisiksi suuri paketti jauhelihaa.

Mutta perillä ei suinkaan vielä oltu. Matkaa oli vielä seitsemän kilometriä. Alkutaival oli jännittävä, mutta sitten minä en enää jaksanut kävellä. Kerran keksin, että kun selän takaa Kajaanista päin tulee henkilöauto, silloin kannattaa nostaa käsi pystyyn. Poikkeuksetta auto pysähtyi, ja me saimme kyydin perille. Jos sitä ehdotin sitä äidille, hän kielsi. Siksi en kysynyt, vaan nostin äkkiä käden pystyyn, kun auto tuli. Silloin äiti ei ehtinyt asettua vastahankaan. Auton ajaja oli aina tyylikäs herrasmies. Äiti aneli moneen kertaan anteeksi ja siunaili pojan käytöstä.

Sitten tulimme jo siihen, missä tien oikealla puolella on Hepokannan ja Lankolaisen postilaatikko. Vasemmalta puolelta lähtee savinen tie painumaan synkeään, korkeaan kuusikkoon. Juosta kipitin sinne innokkaana. Tästä matkaa on enää sata metriä! □

Taitava äitini

Ritva Soininen

Äitini oli taitava nainen. Sota-ajan vaiheissa näitä taitoja ilmeni aina vaan lisää. Äitini korjaili ihmisten tekoampaita Kuopion Ammuslataamon liimalla. Hän liimasi irronneita hampaita paikoilleen. Meillä oli alivuokralaisena mainitun tehtaan pomo. Hän kuljetti meille liimaa.

Asuimme Kuopion Niiralan kaupunginosassa, jossa äidilläni oli kauppa. Kun ihmiset ajoivat pitkiä työmatkojaan polkupyörillä, pyörät olivat aina rikki ja epäkunnossa. Miehet olivat rintamalla, eikä muita polkupyöränkorjaajia ollut kuin äitini. Muistan, kuinka hän pinnasi pyörän renkaita näppärästi naapurien mammoille ja tyttöihmisille, ilman mitään korvausta!

Äitini oli hyvin hoidettu, kaunis nainen, siinä kolmissa kymmenissä. Rullakiharat olivat muodissa. Äidin

kampauksessa oli osa hiuksista kierretty edestä rullalle. Se oli hauskaasti vaalentunut auringon polttamana, kun hän hääräili polkupyörän kimpussa kuumina kesäpäivinä.

Äiti matkusteli paljon liike-elämässään. Matkat hän kulki hienosti junassa toisessa luokassa. Siihen aikaan oli luokkaerot voimakkaat. Toisen luokan vaunuosastot olivat hyvin hienoja, penkit olivat pehmoisia, raidallisesta kankaasta. Vaunuissa oli ihanaa matkustaa ja seuraila hienojen ihmisten tekemisiä.

Äitini päähänpiston vuoksi minä jouduin kerran yllättäen matkalle yksin Kuopiosta Helsinkiin. Äitini oli jo Helsingissä liikematkalla nuorempi veljeni mukanaan. He asuivat Hotelli Hansassa. Minä ostin tietysti lipun toiseen luokkaan kuten äitini. Olin juuri täyttänyt 10 vuotta. Siinä istuessani seurasin, kuinka hienot naiset polttelivat savukkeitaan hopeisen holkin kautta. Heidän hatuissaan harso ulottui somasti silmille asti. Herrat olivat pukeutuneet lounashousuihin ja mustaan takkiin, silinterihatut koreilivat verkkohyllyillä. Kolmannessa luokassa matkustivat mustalaiset. Heillä oli eväänä haitari ja laulunlahjat. Maalaisemännät taas kaivelivat puukollaan muikkukokon sisuksia, maiskuttelivat kuuluvasti ja hörppivät väliin piimää. □

Punkit vaanivat heinikoissa

Raili Karisaari

Puutiaiset eli punkit ovat yleisiä koko Etelä- ja Keski-Suomessa. Eniten niitä on Ahvenanmaalla ja saaristoalueilla. Punkit elävät aluskasvillisuudessa. Ne voivat tarrautua kiinni ihmisen ihoon, jolloin ne tunkevat kärsänsä ihon läpi ja imevät verta.

Punkit voivat levittää kahta tautia: Lymen borrelioosia tai puutiaisaivokuumeita eli Kumlingen tautia. Molemmat taudit siirtyvät ihmiseen punkin puremasta. Tartuntariski on sitä pienempi, mitä nopeammin punkki poistetaan iholta. Pelkkä punkin purema ei kaipaa hoitoa. Jos oireita ilmenee, silloin on otettava yhteyttä lääkäriin.

Lymen borrelioosi

Lymen borrelioosin ensioire on useimmilla potilailla puremakohdasta alkava rengasmaisesti leviävä ihottuma. Ilman hoitoa bakteeri leviää verenkierron mukana muualle elimistöön. Se aiheuttaa flunssan kaltaista lämmön nousua, särkyä ja väsymystä. Hoitamaton borrelioosi voi aiheuttaa oireita keskus-

hermostossa, sydämessä ja nivelistä. Tauti olisi hoidettava jo ihottumavaiheessa. Hoito on 2-3 viikon pituinen antibioottikuuri.

Puutiaisaivokuume

Puutiaisaivokuume eli Kumlingen tauti on lounaissuomalaisten viitsaus. Sitä esiintyy eniten saaristossa Hiittisistä Uuteenkaupunkiin. Taudin aiheuttaja on Kumlinge-virus, jota punkit levittävät. Eniten puutiaisaivokuumeita ilmenee loppukesästä ja alkusyksystä.

Suurimmalla osalla tauti menee ohi lievänä ja oireettomana. Vain joka viides tartunnan saaneista saa oireita. Ensioireet ilmenevät noin viikon kuluttua puutiaisen puremasta. Potilas saa epämääräisiä tulehdusoireita ja lievää kuumetta. Useimpien osalta sairaus on ohi viikossa.

Pienellä osalla potilaista tauti etenee varsinaiseen aivokuumevaiheeseen. Potilaalla on korkea kuumetta, päänsärkyä ja niskajäykkyyttä. Hänellä voi olla valonarkuutta, pahoinvointia, kouristuksia ja halvauk-

sia. Harvoin tauti johtaa pysyviin jälkioireisiin. Kuolemantapaukset ovat Suomessa erittäin harvinaisia. Kumlinge-virukseen ei ole tehoavaa hoitoa.

Punkeilta voi suojautua

Tärkein keino välttää punkkien aiheuttamilta taudeilta on suojautuminen. Kun liikkuu lehtomaisissa metsissä ja korkeissa heinikoissa, on syytä pukeutua pitkiin housuihin.

Sukat voi vetää housunpuntin yli. Illalla kannattaa tehdä punkkitarkastus koko kehon alueelta. Myös lemmikkieläimet kannattaa tutkia.

Punkki voi olla jopa nuppineulan päätä pienempi. Poista punkki varovasti. Ötökän irrottamiseen on viisainta käyttää kynämäistä punkinpoimijaa tai punkkipihtejä. Niitä voi ostaa apteekista. Pihdeillä tartutaan punkkia niskasta ja varoen kiertään se irti ihosta. Punkkeja ei saa tukahduttaa rasvaan tai muihin aineisiin, eikä niitä pitäisi irrottaa paljain käsin. Syy on se, että mahdollinen borrelia-bakteeri on punkin suolistossa. Rutistellessa se voi puskauttaa vaarallisen sisältönsä suoraan uhrin ihon sisään.

Lähde: <http://www.fi/pulssi> . Pentti Huovinen, kliinisen mikrobiologian erikoislääkäri, dosentti ja Pertti P. Arstila, kliinisen mikrobiologian erikoislääkäri, dosentti

Ruotsissa kuurosokeita tapaamassa!

Pekka Juusola

Suomen kuurosokeitten aluesihteerillä Ingalla, Hilkalla ja Ristolla suunnittelivat, että Kajaanin, Oulun, Haapajärven ja Vaasan alueen kuurosokeat voisivat tavata Ruotsin Uumajan kuurosokeita. Piti tehdä paljon valmistelemaa työtä: piti olla yhteydessä Uumajan kuurosokeisiin, varata linja-auto, varata majoitukset, laivaliput, ruokailut, tulkiasiat ja paljon muuta.

Vihdoin maanantai-aamuna 10. toukokuuta linja-auto otti kyytiinsä ensimmäiset kuurosokeat Kajaanista ja aloitti pitkän matkansa kohti Vaasaa. Välillä poimittiin kyytiin Haapajärven, Oulun ja Vaasan kerholaisia. Autossa oli 25 kuurosokeaa, lisäksi aluesihteerit, tulkit ja opaat. Vaasassa nousimme laivaan.

Matka yli Pohjanlahden, kohti Uumajaa, sujui ilman kommelluksia. Perillä Uumajassa, Comfort-hotellissa, olimme myöhään illalla. Tiistaina meitä odotti kahdeksan kuurosokeaa Uumajan kuurojen yhdistyksen kerhossa. Me suomalaiset

ojensimme Uumajan kuurosokeille Aalto-maljakon.

Ruotsissa on monia asioita jotka on järjestetty eri tavoin kuin Suomessa. Esim. kuurosokeiden tukihenkilöille lääninhallitukset maksavat korvausta niistä kuluista, joita vapaaehtoisille tukihenkilöille tulee. Ruotsissa lääninhallitukset maksavat myös tietokoneet ja tietokoneopetuksen. Tietokone tuntuikin olevan tavattoman yleisessä käytössä Ruotsin kuurosokeiden apuvälineenä, niin sähköpostissa kuin myös muussa tiedonsaannissa.

Tulkkien saatavuus ja vähyyys tuntuu olevan ongelma ainakin Uumajassa ja sen alueen maakunnissa. Tulkki pitää tilata jo 5 kuukautta ennen tiettyä tilaisuutta. Tulkkituntien määrässä ei ole olemassa rajoituksia, kuten meillä Suomessa. Uumajan alueen kuurosokeiden kerhon toimintaan Ruotsin kuurosokeiden yhdistys antaa noin 25 000 kruunua vuodessa (n.18 000 mk). Kerho päättää itse rahan käytöstä.

Vapaaseenkin keskusteluun jäi aikaa. Suomen ja Ruotsin viittomakieliset kuurosokeat viittoivat rohkeasti toistensa kanssa. He tulivat aika hyvin toimeen keskenään, vaikka eroja Ruotsin ja Suomen viittomakielessä onkin. Vierailun loppuksi isäntäväki tarjoili meille suo-

malaisille voileipäkakkua kahvin ym. lisukkeiden kera. Tutustuimme vielä Uumajan tulkikeskukseen ja Uumajan hienoon kaupungintaloon. Myöhään tiistai-iltana tulimme laivalla Vaasaan. Menimme hotelliin väsyneinä. Seuraavana päivänä oli monella vielä pitkä matka edessä.

Parhaimmat kiitokset teille Uumajan kuurosokeat sekä aluesihteereille. Te teitte tämän vierailun mahdolliseksi! □

Viisi kysymystä

1. Milloin Suomi liittyi Euroopan unioniin (mikä vuosi)?
2. Mikä on pigmentti?
3. Kuka on Jari Litmanen?
4. Minkä maan pääkaupunki on Belgrad?
5. Kuka oli Edvard Munch?

VASTAUKSET:

1. Vuonna 1995.
2. Ihossa oleva kerros, joka suoja ihoa liialta auringolta.
3. Hän on suomalainen jalkapalloilija, mutta on viime vuodet pelannut hollantilaisessa Ajax-liigassa. Nyt hän siirtynyt Portugaliin.
4. Jugoslavian pääkaupunki.
5. Norjalainen taidemaalari. Hänen teoksiaan on parhaillaan näytteillä Taidekeskus Retretissä Puhkarajalla. □

Mielipidepalstalla!

Asunto, johon en voisi muuttaa

Pekka Juusola

Eräänä päivänä menin katsomaan erästä myytävää kerrostalokaksiota, jossa oli huoneistoesittely. Huoneisto oli aivan tavanomainen, siisti kaksio. Ihmettelin hirmuisen kovaa hurinaa, mikä asunnosta kuului. Pian huomasin, että minulla oli toinen kuulolaitteeni jäänyt T-asentoon ja surina johtui jostain häiriötekijästä tässä myytävässä kaksiossa. Miellenkiintoni heräsi, että mistä tämä hirmuinen hurina oikein johtuukaan!

Ilmeni, että kaksio oli ensimmäisessä kerroksessa. Suoraan kaksion alapuolella oli kerrostalon pääsähkökeskus ja mittarihuone. Nyt jälkeenpäin, kun olen käynyt tuttavieni luona kylässä ja kulkenut vastavien kerrostalojen sähkökeskuksen ohitse, olen huomannut, että niistä lähtee sama häiritsevä hurina.

Minulla heräsi kaksi kysymystä niiden kuulovammaisten puolesta, jotka kotonaan tarvitsevat välttämättä induktiosilmukkaa: "Olisiko todella aiheellista ensin "kuunnella"

tulevaa asuntoaan kuulolaitteen T-asennolla ja myös tiedustella, missä talon pääsähkökeskus on.

Toinen kysymykseni on: Voidaanko tuollaisen mittarikeskuksen tai pääsähkökeskuksen häiriötä jotenkin vähentää. Kuka sellaisen maksaisi ja paljonko mahdollinen korjaus maksaisi?

Mielestäni induktion käyttäjän kannattaisi asuntoa etsiessään myös ottaa selvää, asuuko kerros- tai rivitalon naapurihuoneistossa jo toinen henkilö, joka myös käyttää induktiosilmukkaa. Tiedän tapauksen, jossa naapurin puhelinsoittokin on kuulunut toisen henkilön kotiin. Tietysti TV:n kuuntelukin on häiriintynyt, jos naapurilla TV on aivan eri kanavalla. □

Tuntosarvi-lehden toimitus selvittää seuraavassa lehdessä, millä tavalla sähkökeskusten häiriöitä voi vähentää.

Taulu hetkestä: tunteet, käsi ja kynä

Hilkka Kasurinen

Pääkaupunkiseudun päiväkeskusryhmä teki tutustumiskäynnin uuteen nykytaiteen museoon Kiasmaan. Se on kuin palatsi, joka kukoistaa vanhan postitalon ja komean Mannerheimin patsaan välissä. Talo on suuri ja avara. Kun tullaan sisään, tuntuu, ettei siellä ole mitään ihmeellistä. Kiivettäessä kaidetietä kerros kerrokselta edemmäksi alkoi näkyä.

Opas kertoi rakennuksen toiminnasta ja tarkoituksesta. Taiteilijat tuovat töitensä sinne näyttelyyn. Jokaisella työllä on oma tarkoituksensa, elämäntyönä luovuus. Justiinan mielestä työt olivat aitoa todellisuutta esittäviä, sen hetkisiä tunteita luovuuteen. Ruusut ja kakka näkyi ja tuntui potassa epämiel-

lyttävältä. Haiseeko se aidosti? Mieleen tulee heti: sehän on lannoite. Tulee helpottunut tunne. Ruusu on rakkauden kukka. Molemmat kakka ja ruusu ovat aitoja helpottavia tunteita, mutta vain hetkellisesti.

Vuoristorata, jota käytetään kesäisin ahkerasti, oli rakennettu kananmunan kuorista. Heinäpaali kosketti Justiinaa kovasti. Se kuuluu maaseutuun, niihin kaukaisiin muistoihin, joita Justiina sai kokea lapsena.

Monet taulut ovat sen hetkisiä aiheita, mitä taiteilijoiden tunnolla on, kuten särkynyt kahvikuppi. Justiina kävi ihmettelemään, että olipa hyvin osunut taide mummon maatesa alastomana vuoteessaan housut kintuissa. Mummun kuume vaivaa öisin niiden rakkaiden unien kera, joiden eteen on niin paljon töitä tehty. Ne olivat unelmat ja tuskan hiki. Tätä mieltä on Justiina.

Tämä uusi taide on lähempänä ihmistä. Se on luonnollisessa merkityksessä luovaa toimintaa, joka on todellista ja aitoa. Pois häveliäisyys. Taiteilijat osaavat sen hahmotella sopivaksi. Mehän ihmiset olemme itse taideteoksia omalla tavallamme ja aidosti. Voisimmepa tehdä siitä taulun. Vaikka sen hetkisistä ajatuksista, miltä meistä tuntuu nyt ja tässä. Mietinkin, että yksi taulu

hetkistäni on nyt juuri tässä: tunteet, käsi ja kynä.

Haluan kiittää Penttiä päiväkeskustoiminnan vetämisestä. Tavataan taas iloisimmissa merkeissä. Kiitos muillekin yhdessä olostamme. Olemme silti kaikki samassa veneessä. Virkistävää kesää kaikille. Toivottaa Justiina ☐

Retki Pilvipeiliin

Vieno Hyttinen

Teimme retken aistihavaintokeskus Pilvipeiliin Hämeenlinnaan 6. toukokuuta. Matka Tampereelta kesti noin tunnin. Mukana oli 18 henkilöä.

Kun saavuimme Pilvipeiliin, jouduimme vaihtamaan kengät tossuihin. Meidät jaettiin kahteen ryhmään: viittovien ja puhuvien ryhmiin.

Sinikka ja Tiina esittelivät meille paikkaa. Siellä oli neljä huonetta. Jokaisessa huoneessa oli erilaista nähtävää ja tunnettavaa. Valkoisessa huoneessa oli kesän ääniä ja värejä. Musiikki soi ja linnut lauloivat, ukkonen jyrisi, eri väriset pallot, renkaat ja huivit leijuivat ilmassa. En

nähtänyt tätä kaikkea vaan tulkki sormitti parhaansa mukaan minulle kaiken.

Siirryimme toiseen huoneeseen. Siellä oli erilaisia soittimia. Musiikin saattoi sekä kuulla että tuntea. Siellä oli sormipianokin. Oli kaappeja, joissa oli esillä erilaisia palasia lasista, nahasta ja muovista. Kädellä saattoi tuntea niiden erilaisen pinnan.

Rentoutumishuoneessa oli leluja ja erilaisia hieronta- ja kuntoutusvälineitä. Tiina hieroi selkääni ja jalkapohjaani, kun jalkakramppi yllätti. Hoito auttoi. Luontohuoneessa oli hirven nahka, siemeniä ja muita hajuaistilla tunnistettavia tuoksuja. Pilvipeili oli mielenkiintoinen paikka.

Ruokailun jälkeen lähdimme bussilla kiertoajelulle Hämeenlinnan keskustaan. Saimme huomata Aulangonkin matkan varrella. Pentti ja Sari selostivat matkan varren nähtävyyksiä.

Pysäytimme auton torin laitaan ja hajaannuimme kukin tahoillemme ostoksille tai tutkimusmatkalle. Noin tunnin kuluttua lähdimme kotimatkalle kohti Tamperetta.

Matka oli onnistunut. Suosittelen Pilvipeiliä muillekin. Siellä oli myös taivaankappaleet, kuu ja tähdet. ☐

Kirkkaan aamuau- rington tervehdys

Ahti Myyrä

Kulutimme Irman kanssa helatorstaina aikaa koko päivän sanavisan merkeissä. Helatorstai kului nopeasti ja oli mielenkiintoinen. Uusissa sanoissa oli paljon muistelemista. Meistä on hyvin hauskaa kuluttaa kahden keskistä aikaa, eläkepäiviämme, tämän ajankulun merkeissä. Pelin iloa ei ikä vie, vaikka vielä jaksaisi jotain harrastaa tietokoneen ääressä monenlaisia asioita ajankuluksi.

Pelasin sanavisaa aikaisemmin yksin ykköstasolla 5225 pistettä ja arvatkaa mihin sanan sorruin. Se oli hai. Sitten helatorstaina pelasimme, Irman kanssa yhdessä ykköstason ja saimme ennätys lukemat 11870 pistettä. Sorruimme sanaan "suka", kun emme tunteneet tuota sanaa.

Näin meidän yhteinen aika kului mukavasti pyhänä. On mukava oppia uusia pelin sanoja, joita emme kaikkia ole vielä kuulleet. Mukana on paljon meille vieraitakin sanoja. Näin hiljaisuudessakin kuurosokea voi kuluttaa aikaansa ilon merkeissä. □

Kaksi kärpäästä yhdellä iskulla

Senja Virtanen

Tampereen Kuurosokeiden kerho piti kurssin erilaisista kommunikaatiotavoista ja teki samalla kesäretken. Kurssi oli Koivumäki nimisessä paikassa meren rannalla. Kaunis ja lämminhenkinen paikka on entinen kansakoulu, joka on kunnostettu. Emäntä Jaana Heinola otti meidät sydämellisesti vastaan hyvän kahvin kera. Ruoka oli kotitekoista.

Opettajina kurssilla oli jälleen Riitta Lahtinen ja Russ Palmer. He osaatvat ammattinsa ja ovat lämminsydämiä. Iloinen ja auttavainen Marjatta Puromäki oli myös mukana.

Opimme, miten kehoa ja musiikkia voi käyttää erilaisessa kommunikaatiossa. Totesimme, että miten helppoa se on, kun keskittyy. Tulkkien kädet eivät väsy niin helposti.

Kädestä käteen viittomista tarvitaan, mutta joissain tilanteissa kuten museossa ja taidenäyttelyssä erilainen kommunikaatio on nopea tapa saada viesti tai antaa se toiselle. Jokainen meistä kurssilaisista koki sen

erittäin rentouttavana henkisesti ja fyysisesti. Kaikki toivoimme lisää näitä kursseja. Yhdessäolon ja kosketuksen tunne oli mahtava.

Päivällä söimme perinteisesti keitettyä kaalisoppaa. Sekös alkoi paukuttamaan, niin että linnutkin vaikeivat. Torstai-illalla uimme kylmässä vedessä. Minä jänistin.

Tulkit olivat yötä mökeissä ja lokit herättivät monet heistä jo varhain. Me olimme yläkerran huoneissa ja kyllä uni maittoi. Pieni osanen minusta jäi sinne. Ainoastaan torstaina sade haittasi hieman.

Perjantaina aamupäivällä opiskelimme, mutta puolelta päivin lähdimme kohti Kanniston kotieläintilaa auringon saattelena. Eksyimme matkalla vai ajoiko kuski harhaan? Saimme nauttia kauniista Suomen kesästä. Linja-auton ovikin oli hieman auki koko ajan.

Meidät toivotti tervetulleeksi Kanniston isäntä Tauno Suominen. Minä kapsahdin hänen kaulaansa ja rutistin, koska hän näytti vanhanajan isännältä. Hänellä oli harmaa, pitkä, pehmainen parta, hurstipaita ja -housut, värikäs, ohut kangasvyö, hattu pitkän tukan suojana ja käppyräkärkiset saappaat. Mirja-emäntä odotti kahvin kanssa päärakennuksessa.

Isäntä kertoili tilan historiasta. Tila on rakennettu 1500-luvulla kallion päälle. 1900-luvun alussa rakennettu uusi osa on jäljellä. Osa siitä on 1800-luvulta peräisin. Rakennuksia on uusittu, koska Kanniston tila on nyt matkailutila. Siellä on noin 60 vuodepaikkaa. Siellä käy paljon erilaisia seurueita herroista tavallisiin ihmisiin ja vammaisiin.

Lupsakka isäntä lähti meitä tutustutti meitä eläimiin. Tilalla on 50 erilaista kotieläinlajia. Niitä ruokitaan luomutuotteilla. Ainakin kaupungissa syntyneille tämä oli ihmeellinen kokemus. Saimme kosketella ja tunnustella eläimiä mm. Shetlannin ponia, joka on maailman pienin hevosrotu. Siellä oli myös musta villikalkkuna, harvinainen lapinlehmä, Karjalan kytölehmä, indonesialainen minisika, nutria. Lintuja ja muita eläimiä oli paljon.

Ulkorakennuksia oli vielä jäljellä vuodelta 1850. Leikkilinnan vuori suojaa tilaa ukonilmalta. Oli kiitosten aika. Elämykset oli koettu ja lähdimme Tampereelle.

Kerholaisille kiitokset yhdessä olostta. Kiitos myös Koivumäen Jaana-emännälle, Kanniston Mirja-emännälle ja Tauno-isännälle, Riitalle, Russille, Marjatalle sekä Marita Autiolle ja tulkeille. Kaikille aurinkoista ja mukavaa kesää. □